

EERBETOON door Thera van Homeijer

Dit is een erbetoon aan drie vrouwen die in Tjideng zaten, en aan één man, die in Si Rengo Rengo, Noord-Oost Sumatra, zat.

Hét standaard werk over de Japanse interneringskampen, **alle** kampen in de Oost, ook die in Japan zelf, Korea, Mantsjoerije, Thailand, enzovoorts, verscheen in 1963. Het was het proefschrift van **D. Van Velden**, die zich hierna Dr. mocht noemen.

Achter Dr. D. Van Velden, ging een tengere, ingetogen vrouw schuil, Dora van Velden. Geboren in Batavia in 1909, studeerde zij Nederlands en geschiedenis in Leiden. In 1943 komt ze via Kramat in Tjideng aan, en in 1958 keert ze voorgoed terug naar Nederland.

Dora van Velden heeft jaren aan haar doctoraal studie gewerkt, het boek is buitengewoon gedegen en compleet, het telt 628 bladzijden. De ordening van al dat bronnen onderzoek in meerdere talen, zonder computer, zonder internet, hier een plaatje van een computer uit 1962, is adembenemend knap.

Vanuit haar eigen ervaring bespreekt ze niet alleen de statistieken, maar ook het wesen van de Japanner, hoe konden ze zich gedragen zoals ze deden, wat betekende deze botsing van moraal en fatsoen voor de Westerse geïnterneerden, hoe ging men in het kamp met de enorme psychologische druk om. Sonei Kinichi wordt besproken, maar ook de goede Japanner en de goede Koreaan wordt genoemd. Haar toon is rustig, objectief, terwijl ze alle reden had om bitter te zijn. Redelijkheid versus onbegrensde wreedheid.

Het boek wordt in eerste instantie kalm ontvangen, pas in de jaren '70 wordt de belangstelling groter. Haar boek wordt in alle gezaghebbende studies als bron gebruikt en genoemd. Er verschijnen in het totaal 5 drukken. Lou de Jong baseert zijn inzichten over de interneringskampen grotendeels op haar werk. Later neemt ze nadrukkelijk afstand van hem omdat zijn werk veel te eenzijdig is en zegt er dit zelf over: "De Jong schaart zich onder degenen die hun collectieve na-oorlogse schuldgevoelens willen afreageren op mensen die toen toevallig in Indonesië woonden en werkten."

Dit standaard werk is tweedehands nog te koop. Dora van Velden overleed in Den Haag, op 23 maart 1997

In het kielzog van van Velden, vaart **Win Rinzema-Admiraal**. Win Admiraal dan nog, wordt geboren in 1934, en komt in 1942 samen met haar moeder en een oudere zus in Tjideng terecht.

Win Rinzema-Admiraal werd ook historica, en publiceerde meerdere boeken over Indië.

Haar belangrijkste boek is “Dit was uw Tjideng”. Het verscheen voor het eerst in 1989, en in 172 pagina’s beschrijft ze bijna alles wat u zou willen weten over dit kamp. Waar het lag, hoeveel kleiner het waar werd als straf van Sonei, waar de ziekenhuizen waren, welke straten weg moesten, hoe groot het rantsoen was, en hoeveel kleiner het steeds werd.

Ze schrijft over de kinderen, op appel staan, de verpleging, de keukens, de sjouwploeg, de moeders. Ze schrijft over de dood en over het verschil tussen het burgerbeheer en het militaire beheer. Over het ‘Engels Intermezzo’, en over Tjideng na de capitulatie. Haar toon is onopgesmukt en daardoor raken sommige zaken je recht in het hart.

Ook zij noemt de goede Japanner en de goede Koreaan, en ze belicht ook het Indië buiten en voor het kamp.

Ze baseert zich voor haar werk onder andere op enquêtes afgenomen tijdens eerdere Tjideng reünies.

Door de breedte van haar visie is dit het meest veelomvattende beeld van Tjideng. Het boek is tweedehands nog goed verkrijgbaar.

Over het gebrek aan kennis toen en nu over de verhoudingen in Indië tussen de inheemse bevolking en de Nederlanders in de kampen zegt zij dit:

“ Jonge na-oorlogse journalisten, vanuit Nederland schrijvend, hebben dit nog wel eens onterecht geïnterpreteerd. Deze jonge generatie werd immers door de ingrijpend veranderde wereldmachtsverhoudingen, **ook door geen enkele twijfel gehinderd en vrouwelijke ex-geïnterneerden zijn door hen nauwelijks geïnterviewd.**”

[Bladzijde 68]

Win Rinzema-Admiraal is hier enkele jaren geleden nog te gast geweest. Ze woont in Friesland.

En dat brengt ons bij het echtpaar **Bekkering-Merens**:

“Kom vanavond met verhalen
Hoe de oorlog is verdwenen
En herhaal ze honderd malen
Alle malen zal ik wenen.”

Met deze woorden van Leo Vroman verschijnt in 1980 een baanbrekend artikel onder de titel ” Japanse kampen, nog geen verleden tijd.”

Het is geschreven door Paul Bekkering, huisarts en zijn echtgenote Marije Bekkering-Merens, sociologe en psychotherapeute.

Ze geven een naam aan dat waar veel vooral Indische kamp kinderen geen naam voor hadden. Nederlandse mensen willen niet naar ze luisteren, en ze mogen niet 'afknappen', vroeger sterk, nu sterk.

Er hebben geen Indische mensen in een kamp gezeten, jullie hadden 3 jaar mooi weer, en wij hebben tulpenbollen gegeten.

Het artikel krijgt bijval van Professor Bastiaans en Hans Keilson en zo zetten Bekkering en Merens voor het eerst de specifieke problematiek op de kaart van mensen met een Indisch kamp verleden en het feit dat deze groep ook specifieke hulpverlening nodig heeft.

Ze schrijven dit artikel uit de behoefte tot erkenning maar ook uit herkenning:

Paul Bekkering is in de oorlog geïnterneerd in Si Rengo Rengo, Sumatra, samen met zijn beide broers.

Marije, dan nog Merens, zit met haar moeder en twee zussen in Karees, Tjideng, Adek, en Tangerang.

Ze leren elkaar na de oorlog in Leiden kennen. Hij studeert medicijnen, zij sociologie en ze veranderen samen voorgoed de hulpverlening aan hen met een Indisch verleden.

Het is opmerkelijk dat ze zoveel kwaad tot goed hebben weten om te zetten.

En bijna zo opmerkelijk is dat ze hier allebei vandaag zijn. Echtpaar Bekkering-Merens, graag vraag ik u even te gaan staan, zodat wij jullie een daverend applaus kunnen geven.